

NS wandeling Tjamsweer

In de loop van de jaren zijn er NS-wandeltochten bijgekomen, maar ook (geruisloos) verdwenen. Een regelmaat die niet altijd afgedwongen werd door de asfaltering van het landschap. De afgedankte wandelingen zijn vaak nog prima te lopen. Ze hebben dan ook een plek gevonden op Wandelzoekpagina.

De routebeschrijving is niet altijd meer kloppend: de markering wordt niet meer onderhouden en herkenbare punten zijn wellicht verdwenen. Ook de informatie over bus en trein, openingstijden van horeca en adressen van organisaties kloppen wellicht niet meer. De beschrijving is namelijk letterlijk overgenomen.

Wandelzoekpagina, Wandelnet noch NS zijn verantwoordelijk voor de juistheid van de routebeschrijving.

Veel wandelplezier.

Inleiding

Het Wandelplatform-LAW heeft in samenwerking met de Nederlandse Spoorwegen een serie wandeltochten van station naar station samengesteld. Deze NS-wandeltochten volgen een deel van een Lange-Afstand-Wandelpad (LAW). De wandeling Tjamsweer gaat over een stuk van het Wad- en Wierdenpad (LAW 5-5, Lauwersoog - Nieuweschans, 123 km). De wandelroute begint op station Loppersum. U loopt door het Groningse landschap, dwars door de bietenvelden en over terpen of wierden. Onderweg ziet u statige boerderijen met mooie namen als Phoenixweerd en Jacobsmaheert. Na 16 km bereikt u aan het eind van de wandeling het oude, langgerekte stadje Appingedam, dat aan het Damsterdiep ligt. Laat geen afval achter en houd de hond aan de lijn.

Routebeschrijving

De beschrijving van de wandeling is in kleinere stukken opgedeeld. Deze stukjes worden met wit-rode blokjes aangegeven. De routebeschrijving wordt afgewisseld met achtergrondinformatie over bezienswaardigheden, natuur en landschap, dorp en stad. Deze informatie is rood gedrukt en wordt met nummers aangeduid. De nummers in de tekst vindt u terug op het kaartje. [Lert op: het kaartje is van de uitgave 2001. De nummers komen niet overeen. Toevoeging Wandelzoekpagina]

Markering van de route

De route is gemarkeerd met wit-rode verfstrepen en stickers. Op het eerste gedeelte van de wandeling, tot even na het dorp Leermens, worden wit-rode tekens met een NS-logo gebruikt. U treft de markeringen aan op hekwerken, verkeersborden, paaltjes en soms op bomen. Er is met name op die punten gemarkeerd waar twijfel over de juiste route zou kunnen ontstaan: bij of vlak na splitsingen of kruisingen. Waar routebeschrijving en markering niet overeenkomen,

blijft u de markering volgen. Tussentijdse veranderingen in het terrein worden op deze manier ondervangen.

De markering is op de volgende wijze aangebracht:

De markering van de route wordt onderhouden door vrijwilligers van het Wandelplatform-LAW.

Horeca onderweg

Het dorpshuis in Leermens is in de periode april t/m september over het algemeen op maandag t/m zaterdag geopend, maar op dinsdag en donderdag pas vanaf 15.00 uur. In de wintermaanden slechts af en toe geopend. U komt onderweg verder geen horecagelegenheden tegen. Neem daarom zelf eten en drinken mee. In het centrum van Appingedam is weer volop gelegenheid om te eten en te drinken.

Openbaar vervoer tussen station en wandeltocht

In Leermens en Krewerd (6 min. lopen van de route) stopt (buurt)bus, lijn 91 van Arriva, in de richting van station Appingedam: maandag t/m zaterdag 2-3 keer per dag, zondag niet. Vanaf het transformatorhuisje in 't Zandt (19 minuten lopen vanaf Leermens) vertrekt (taxi/bus)lijn 45 richting Loppersum en Appingedam.

Treinreis terug

Volgens de dienstregeling 2004 vertrekken in Appingedam de treinen in de richting Groningen om '23 en '53. Na 19.00 uur en op zon- en feestdagen alleen om '23. Bel voor nadere inlichtingen over bus en trein OV Reisinformatie, tel. 0900-9292 (0,50 cent per minuut).

Beschrijving van de wandeling

U verlaat station Loppersum en gaat linksaf. Wanneer u bij wegwijzer Y-5785/1 komt, vlakbij een spoorwegovergang, gaat u in de richting van Wirdum. De straat uitlopen. Aan het einde, bij wegwijzer Y-3587/1 linksaf. Tegenover huisnr. 8, bij een grasveld aan uw linkerhand gaat u linksaf, een schelpenpad op. U kunt nu

rechtdoor over het gras of over een schelpenpad naar de andere kant lopen. Neem daar opnieuw een schelpenpad in de richting van de spoorlijn. Aan het einde gaat u rechtsaf een smal schelpenpad op, dat tussen de bomen doorgaat.

Het pad wordt grasweg; blijf deze grasweg volgen tot u aan uw linkerhand een onbewaakte overweg tegenkomt. Deze overweg steekt u over. U volgt het graspad, dat al snel een bocht naar rechts maakt. Dit pad ongeveer 400 meter volgen, tot u bij een sloot komt. Voor de sloot linksaf gaan; dit is opnieuw een graspad. Na ongeveer 150 meter, bij het eerste zijpad rechtsaf, een breed graspad. U komt uit op een gras-zandpad. Daar gaat u linksaf. U komt uit op een asfaltweg, waar u links aanhoudt. Na ongeveer 50 meter rechtsaf, een doodlopende weg ingaan, de Pastorieweg. Na ongeveer 250 meter gaat u rechtsaf via een smal klinkerpad, IJzerbaan, in de richting van een kerk. U bent hier in Eenum.

(1) Het wierdenlandschap is het oudste cultuurlandschap in Nederland. Een terp of wierde is een verhoogde woonplaats. Op de gedeeltelijk afgegraven wierde in Eenum staat een Nederlands Hervormde kerk uit de 13e eeuw. In het huis vlakbij de kerk was vroeger een smederij gevestigd. Het smidsijzer moest met een kar de steile wierde opgeduwd worden. Bij slecht, nat weer werden er ijzeren platen op het modderige pad gelegd; vandaar de naam IJzerbaan.

Direct voorbij de kerk, bij een houten poort met het opschrift Küster's Toen, linksaf gaan. Volg opnieuw een smal (deels met gras begroeid) klinkerpad. U passeert enkele woningen en u komt uit bij een ander klinkerpad (kerkpad), dat u naar links opgaat. Ga bij de Poortweg rechtsaf. U loopt een stukje langs het water, de Zeerijpstermaar en u komt uit bij een brede asfaltweg (Schansweg).

(2) De Eenumhoogte is de hoogste wierde van Groningen, zes meter boven N.A.P. Ook deze wierde is voor een groot deel afgegraven. De boeren gingen vroeger bij voorkeur op de hoge, zandige delen van de kwelder wonen. Dit verklaart waarom veel terpen in lange rijen liggen. Een mooi voorbeeld hiervan vormen de wierden Eenum, Eenumhoogte en Leermens, alle drie gelegen op dezelfde kwelderwal.

Deze naar links volgen tot u na ruim 1 km uitkomt bij Y-8304/1 en een brug over de Leermenstermaar. Deze brug naar links overgaan, Wierdeweg.

(3) In vroeger tijden groeiden kleine huisterpen aaneen tot grotere dorpsterpen, waaraan na de komst van het christendom een kerk en een kerkhof werden toegevoegd. De boerderijen stonden in een kring, ieder op een eigen perceel. In veel gevallen is deze verkaveling nog in het veld te zien, zo ook hier in de directe omgeving van Leermens. Deze straalsgewijze perceelindeling, die zich vanuit de kern van de terp vaak tot ver in het omliggende landschap voortzet, is het oudste

kavelpatroon.

Ook deze wierde is afgegraven, omdat de terpaarde geschikt bleek om arme gronden vruchtbaarder te maken. Sinds het einde van de 18e eeuw ontstond er een levendige handel in terpaarde. Men groef dikwijls door tot de rand van het kerkhof was bereikt. In veel gevallen zien we dan ook steile, hoge wanden vlak naast het kerkhof. Voor kerkvoogdijen was de verkoop van wierdegrond een belangrijke bron van inkomsten, waarmee onderhoud aan de kerk en de pastorie bekostigd kon worden.

U passeert een kerk (tegenover de kerk ligt het dorps huis Aig'n Heerd, zie horeca onderweg) en u komt bij een driesprong, waar u rechtsaf gaat (Tuindersweg). Na 100 meter links aanhouden en de halfverharde Noorderweg inwandelen, die voor de oprit van de boerderij met een bocht naar links gaat. De weg verandert in een graspad en komt uit op een asfaltweg. Hier gaat u rechtsaf. Na 500 meter komt van links het Wad- en Wierdenpad op uw route.

(4) Op een pad rechts staat (indien het beschikbaar is) een 'lutje hoeske', eigendom van de ontwerper en bouwer de heer Aalberts. Het is een klein houten huisje waar wandelaars kunnen uitrusten. Het huisje kan draaien, zodat u met zonnig weer altijd in de zon kunt zitten. Deurtjes houden de over het vlakke land jagende wind buiten.

U loopt langs de boerderij Lutjerijp, met een wit woonhuis. De weg vervolgen en na 200 meter rechtsaf een fietspad opgaan. Het pad eindigt pal tegenover een gaslocatie.

(5) In dit gebied zijn meerdere gaslocaties te vinden. Door het onttrekken van aardgas aan de bodem zakt deze ieder jaar ongeveer een halve centimeter. Om de nadelige gevolgen voor de grondwaterstand en daarmee de bedreiging voor de groei van de landbouwgewassen tegen te gaan, zijn allerlei nieuwe waterkeringen en sluizen aangelegd. Tot voor kort waren de aardgastorens met op de top een brandende gasvlam opvallend in het landschap. Veel van de torentjes worden nu afgebroken, omdat er nieuwe manieren zijn om zwavel uit gas te verwijderen.

Hier gaat u linksaf (Kapslaan) en na 900 meter gaat u rechtsaf. Ga 50 meter verder linksaf, over een hoge houten brug, het water over. Daarna loopt u rechtdoor over het betonnen fietspad langs de slootkant. U passeert een hekwerk met een veerooster en gaat rechtdoor langs een aantal boerderijen, dat samen de buurtschap Arwerd vormt.

(6) De boerderij Phoenixheerd (naam staat niet op de gevel, wel op de kaart) brandde af in 1956 en werd een jaar later weer opgebouwd. De feniks (phoenix) is een mythische vogel die zich, volgens de fabel, om de vijf eeuwen verbrandde en dan verjongd uit zijn as verrees. Het achtervoegsel 'heerd' betekent dat in de late Middeleeuwen aan het landbezit en het daarop staande huis bepaalde rechten waren verbonden. Zoals Arwerd hebben veel dorpen het woord wierde (ward, wird en werd) in hun naam. De meeste wierden waren in het begin klein, ze herbergden slechts één of enkele boerderijen. Zulke boerderijwierden konden later aaneengroeien tot dorpjes of dorpen.

Doorlopen tot een wegwijzer met de richting Appingedam. Hier gaat u rechtsaf een asfaltweg op (Kloosterweg). Bij boerderij De Klip (1882) loopt u rechtdoor, richting Jukwerd, totdat u uitkomt bij boerderij Nieuwen Klooster, waar u rechtsaf gaat.

(7) Nijklooster was de plaats van een middeleeuws nonnenklooster, dat in 1204 gesticht werd. De boerderij Nieuwen Klooster herinnert nog steeds aan de opvallende rol, die de kloosters in de wordingsgeschiedenis van het Noord-Groningse landschap hebben gespeeld. Hun kennis, hun gezag en onbezorgdheid wat betreft het materiële bestaan hebben hen in staat gesteld vele bedijkingen en waterstaatkundige werken tot stand te brengen. Op plaatsen waar de monniken en nonnen hebben gewerkt staan ook nu nog steeds grote bedrijven, zoals hier. Op de wierde bevindt zich een waterbron.

U volgt de Wierhuizerweg, een betonweg. Na ruim 500 meter bereikt u de

afgegraven wierde van Wierhuizen (4 meter afgegraven voor grondverbetering bij Slochteren). Bij een boerderij, 400 meter verder, rechts aanhouden. De weg wordt fietspad en maakt 100 meter verder een bocht naar links. Na 500 meter verbreedt het fietspad zich tot een betonweg. Weer 500 meter verder, bij een moderne veestal, komt u bij een asfaltweg. Deze naar links oplopen. U kruist na 250 meter een spoorlijn. Na 250 meter, in een bocht naar links, loopt u schuin rechts een graspad op (Ds Klinckhamerlaan). Het pad eindigt op een smalle asfaltweg. U gaat linksaf en komt weer op een asfaltweg. Hier rechtsaf en na 50 meter opnieuw rechtsaf over een grindpad voor de kerk langs. Op een smalle asfaltweg linksaf.

(8) In de directe omgeving van Tjamsweer liggen drie onbebouwde wierden zonder naam. Degene die tegen de spoorlijn ligt, bereikt een hoogte van bijna drie meter boven N.A.P. Bij de pastorie-boerderij ligt een drinkdobbe. Bij het achtervoegsel 'weer', dat in veel Groningse plaatsnamen voorkomt moet gedacht worden aan een waterkering aan de rand van een stroomgebied.

Deze volgt u tot een bredere asfaltweg. Hier rechtsaf gaan en een autoweg oversteken. 50 meter verder neemt u de eerste straat links, Stadhouderslaan. Na 50 meter neemt u, schuin links, het voetpad door de bosjes, dat evenwijdig aan de autoweg loopt. Vlak voor een open terrein met speeltoestellen, rechtsaf, de Jonkerslaan in. Deze eindigt bij het Damsterdiep. Hier gaat u linksaf (Westersingel). Bij de bushalte D. Hoflanden houdt u rechts aan en volgt u het geasfalteerde fietspad langs het water.

(9) Het jaagpad langs het Damsterdiep was het trekpad voor het paard, dat de snikke (trekschuit) voorttrok. Nu liggen er talloze woonboten in het hier nogal bochtige Damsterdiep. Deze bochten zijn ontstaan door inwerking van eb- en vloedstromen, die vrij spel hadden, toen het Damsterdiep pas gegraven was en in open verbinding met de Eemsboezem stond. Het graven van dit soort wegen was (ook al) monnikenwerk uit de 12e en 13e eeuw.

U loopt onder een weg door en gaat steeds rechtdoor tot u bij café 't Bolwerk (party- en zalencentrum; bedient geen individuele wandelaars) komt. Even verder gaat u schuin rechtdoor de Corn. Albertstraat in. Aan het eind van de straat schuin naar rechts oversteken, de Solwerderstraat in. Na 50 meter, na huisnummer 14 gaat u rechtsaf over de Vrouwenbrug.

(10) De uitbouwsels boven het water, die u vanaf de Vrouwenbrug ziet, zijn hangende keukens, die aan de panden zijn vastgebouwd. Dit gebeurde omdat deze gebouwen hun functie als pakhuis verloren hadden en voor bewoning geschikt gemaakt werden.

De winkelstraat (Dijkstraat) kruisen en via de Oude Kerkstraat doorlopen tot de Nicolaikerkerk en het Recht- en Raadhuis. Hier gaat u linksaf. Na 80 meter gaat u opnieuw linksaf, de Nieuwe Kerkstraat in. Daarna rechtsaf, winkelstraat in. Ga voorbij huisnummer 57 linksaf de Smallebrug over. De volgende straat schuin naar links oversteken en de Pottenbakkersgang ingaan.

(11) Appingedam is vermoedelijk al meer dan duizend jaar oud. Al heel vroeg was Appingedam een zeehaven van betekenis. In 1327 kreeg de plaats stadsrechten. Tot de aanleg van de zeehaven in Delfzijl bleef Appingedam de belangrijkste havenstad. Van havenstad werd Appingedam toen marktplaats. Sinds 1972 wordt het oude hart van de stad hersteld. Er zijn nog een aantal monumenten, die aan de bloeitijd van de stad herinneren.

Na de kerk gaat u rechtsaf en even verder bij een kruising loopt u rechtdoor. Na een parkeerterrein versmalt de weg tot een fietspad. Aan het einde hiervan linksaf, tot u café Het Gouden Anker bereikt. Hier steekt u schuin links over naar de Wilhelminaweg. Deze weg uitwandelen en na 300 meter komt u bij station Appingedam.

Wandelplatform-LAW

Op deze wandeling heeft u kennis gemaakt met een stukje Lange-Afstand-Wandelpad (LAW). In ons land zijn circa 40 LAW's, in lengte variërend van 80 tot 488 km, beschreven en gemarkeerd. Alle activiteiten op het gebied van LAW's in Nederland worden gecoördineerd door het Wandelplatform-LAW. Daarnaast behartigt het platform de belangen van alle recreatieve wandelaars in Nederland. Binnen deze stichting werken twaalf organisaties samen. Wilt u meer informatie, of heeft u opmerkingen over deze wandeltocht, schrijft u dan naar: Wandelplatform-LAW, Postbus 846, 3800 AV Amersfoort of slaw@wandelnet.nl.

NS-wandeltochten

De serie NS-wandeltochten bestaat uit 46 wandelingen, verspreid over heel Nederland. Hieraan zijn ook een aantal tweedaagse tochten toegevoegd. Onderstaande lijst geeft u een indruk van de mogelijkheden in het noorden en oosten van het land, wijzigingen voorbehouden. Meer informatie over deze en andere wandelingen vindt u in Er-op-Uit!, te koop aan een NS-loket, bij de ANWB, VVV, postkantoor en boekhandel.

dagtochten	beginstation	lengte
Holterberg	Nijverdal	14 km
Houtmars	Ommen	15/19 km
Nijenhuis	Wijhe	15/18 km
tweedaagse tochten	beginstation	lengte
Dwingelderveld	Hoogeveen	15 + 20 km
IJsselvallei	Zutphen	17 + 13 km
Poort van de Graafschap	Zutphen	18 + 16 km

Uitgave juni 2004